

ONZE SENIOREN BEZOCHTEN NIJVEL.

Nivelles of Nijvel een stadje in Waals Brabant. Voor vele collega's minder gekend maar na 29 september 2014 zeker een bezoek waard. We kwamen samen in "Taverne-Restaurant L'Union" op de Grand Place nummer 27 en gelegen naast de immense collegiale kerk "Sainte Gertrude". Na het drinken van ons koffietje en het verorberen van een heerlijke boterkoek, vertrokken we stipt op het voorziene uur met onze gids voor een bezoek aan Nijvel en de collegiale kerk.

Nijvel ontstond in een kom in het landschap en rond een abdij die in 645 werd gesticht door Ida, de echtgenote van Pepin de Landen. Pepin was hofmeier van Koning Dagobert, één van de voorvaderen van Karel de Grote. Hun dochter, de heilige Gertrude, werd de eerste abdis. Het dubbelkapittel, dat altijd onder het gezag is gebleven van een vrouw, werd een rijksabdij onder Karel de Grote. Ze werd vooral bevolkt door adellijke stiftsdames. De Franse Revolutie maakte later een einde aan haar bestaan. In de dertiende eeuw was Nijvel een echt cultureel centrum met dertien parochies, drie huizen van barmhartigheid en één begijnhof. Het was ook een echte handelsstad (kant, batist, brouwerijen en leerlooierijen). Men telde in de veertiende eeuw al 6000 inwoners. Vandaag telt Nijvel er amper 27000 met al de kleine gemeenten rondom inbegrepen. In 1940, tijdens de eerste oorlogsdagen, werd de stad gebombardeerd door de Duitsers. De klokkentoren van de collegiale kerk brandde af en de kerk werd zwaar beschadigd.

Op naar de collegiale Sainte Gertrude kerk en een ontdekkingsreis naar 1270 jaar architectuur, die begon bij de eerste Merovingische kerk uit 746. De kerk hoorde bij een abdij waarvan enkel de Kloostergang uit de 13de eeuw rest. Het was ook een collegiale of kapittelkerk, wat betekent dat ze de zetel was van een kapittel van kanunniken. Na verschillende verbouwingen werd deze abdijskerk in 1046 ingewijd door bisschop Wazon van Luik in bijzijn van de Duitse keizer Hendrik III. Ze is gebouwd in een Ottoonse stijl, ook Duitse Romantiek genoemd. De drie hoofdkenmerken zijn : zware krachtige binnenbouw, aan elkaar verbonden sterke muren en veel ronde bogen. De dwarsbeuken zijn bijna zo groot als de hoofdbeuk. De volledige lengte van de kerk is meer dan honderd meter en heeft een breedte van ongeveer veertig meter. Het voorgebouw telt acht koepels. Dat is uniek in België en wijst op het keizerlijke karakter van de kerk. Het interieur bevat een praalwagen uit de 15^e eeuw, renaissance koorstoelen, grafmonumenten van de 16^e tot de 18^e eeuw, een polychroom beeld van de Heilige Maagd uit de 15^e eeuw, beelden en een preekstoel van Laurent Delvaux, muurschilderingen enz.

Na ons bezoek aan het binnenzicht van deze prachtige kerk daalden wij af naar de plaatsen van de archeologische opgravingen. Deze plaatsen zijn pas ontdekt na de Duitse bombardementen van 14 mei 1940. Die opgravingen, onder de hoofdbeuk van de kerk, hebben sedert 1941 de funderingen blootgelegd van vijf opeenvolgende kerken die dateren vanaf de 7^e eeuw.

In de eerste ervan, St. Pieter genaamd, bevindt zich het praalgraf van de Heilige Gertrudis. In de kleine nis aan de oostkant van het mausoleum, werden door de gelovigen voorwerpen neergelegd die ze dan later terug mee naar huis namen. Zo bezaten de vereerders iets dat naast de Heilige Gertrudis had gelegen. De Heilige Gertrudis was de dochter van Pepijn van Landen en Idaberga van Aquitanië. Zij werd geboren in 626 en stierf in 659. Pepijn van Landen was in die tijd de hofmeier van Merovingische Koningen. Aan beide zijden van het onderaardse terrein ziet men de zware Romaanse muren uit de elfde eeuw die nu nog dienen als

fundamenten van de pijlers van de hoofdbeuk. Vooraan en onder het praalgraf ziet men duidelijk de verschillende grondlagen van de vijf op elkaar gebouwde kerken. Wegens het toenemend aantal pelgrims werden de kerken steeds groter gebouwd en het praalgraf telkenmale herschikt. Op de laagst gelegen vlakte bevinden zich drie graven die vroeger vermoedelijk werden leeggeroofd. Ze behoren tot de eerste Merovingische graven. Niet alleen werden kerken op elkaar gebouwd maar ook de doden werden op elkaar begraven want de beenderen die aan de zijkant uitsteken wijzen erop. De heropgemaakte graven met een stenen hoofdkussen tonen aan op welke manier men begraven werd. De opgravingen werden geleid door de archeologen Breuer en Mertens en ingehuldigd in 1952.

We verlieten de enorme archeologische opgravingen en kwamen terug in de collegiale kerk waar we nog een laatste blik wierpen op de mooie maar eenvoudige kruisweg. Vooraleer de kerk te verlaten bezochten we nog even het Kloosterpand. Van de abdij, die gesticht werd in de 7^e eeuw, blijft nog alleen het kloosterpand over. De abdij omringde het Kloosterpand waarvan alleen de noordelijke galerij er nog uitziet zoals in de 13^e eeuw. De andere gangen werden vernieuwd in de 19^e eeuw terwijl de abdijgebouwen vervangen zijn door het stadhuis.

Voor het middageten hadden we nog even tijd om een bezoek te brengen aan het gemeentelijk archeologische museum van Nijvel. Het museum is ondergebracht in het voormalige toevluchtshuis van Orival, een grote Louis XV woning met een gevel vol wilde wingerd. Het herbergt verschillende minder bekende schatten : werken van Laurent Delvaux (18^e eeuw), een Brussels wandtapijt, meubelen en kunstvoorwerpen uit Nijvel en omgeving, muziekinstrumenten, vier prachtige beelden in Brabantse kalksteen uit de 15^e eeuw, tal van archeologische voorwerpen, gaande van het Paleolithicum tot de Merovingische tijd. Het museum sprak niet zo tot de verbeelding omdat alles tentoongesteld is in iets te kleine ruimten. Via enkele kleine straatjes wandelden wij terug naar de Grand Place waar we in het restaurant “L’Union” een 3-gangen menu voorgeschoteld kregen met de nodige drank erbij. Tijdens de bezoeken in de voormiddag hadden we veel moeten luisteren en nu konden we eindelijk eens iets zeggen tegen de collega’s, maar de zaal waar we zaten had geen al te goede akoestiek zodat tijdens het eten het op bepaalde momenten een echte kakofonie was.

Stipt op het voorziene uur was onze gids ter plaatse en konden we aan onze wandeling beginnen door de smalle en eeuwenoude straatjes van Nijvel. Van de oude woningen is er nog maar weinig overgebleven, vooral na de bombardementen van 1940 door de Duitse “Luftwaffe”. Gelukkig zijn er nog huizen van particulieren, herbergen, brouwerijen en refugiés. Nijvel kende vroeger dertig verschillende geestelijke orden: o.a. tempeliers, trinitarissen, Maltezers, Jezüieten, Franciscanen enz. In 1780 heeft Jozef II, keizer van Oostenrijk, de toen regerende vorst in de lage landen, verschillende geestelijke orden afgeschaft. Vooral deze die zich niet meer konden verrechtvaardigen. Enkel de orden die aan ziekenzorg en onderwijs deden mochten blijven.

Onze gids nam een zeer prachtig initiatief. Vooraleer verder te wandelen wilde hij in het Kloosterpand nog een groepsfoto van de groep. Terug buiten bekeken wij nog een laatste maal de prachtige Collegiale kerk. Zij bestaat uit één achthoekige middentoren van 55 m en twee zijtorens. De fontein die vooraan staat, werd gebouwd in 1523. Deze fontein was oorspronkelijk versierd met de beelden van Aartshertog Albrecht. Later werd die vervangen door een verguld beeldje van de aartsengel Sint-Michiël, één van de beschermheiligen van de stad. Het beeld werd in 1922 vernieuwd door de Nijvelse beeldhouwer Marcel Collet. De huidige fontein is een restauratie uit de 19e eeuw. Via de rue Seutin stapten we naar de Tour Simone uit de 12e eeuw. Dit is het enige overblijfsel van de oude stadswallen. Deze

cirkelvormige stadsmuur, omringd door een gracht die onder water kon gezet worden, was versterkt met 11 torens en telde 7 kettingpoorten. De Tour Simone was in de 17^e eeuw de plaats waar de eed werd afgelegd. We keerden even op onze stappen terug en zagen in de smalle rue Marlet het atelier van de beroemde 18de eeuwse beeldhouwer Laurent Delvaux. We zetten onze wandeling verder en kwamen in de rue Sainte Gertrude. Hier staan nog enkele prachtige herenhuizen. Vooral het huis met huisnummer 14, het zogaande “Gertrude huis”, trok onze aandacht. Gertrude heeft daar wel nooit gewoond want voor de Franse revolutie werden de huizen naar een teken, naam van de eigenaar of beeld in de gevel, genoemd. In het midden van de gevel stond een groot beeld van Sainte Gertrude. Het huis dateert van 1566 en werd reeds meermalen gerestaureerd. Niettemin behoort dit herenhuis tot één van de merkwaardigste gebouwen van de stad Nijvel en is gelukkig ook ontsnapt aan de bombardementen van 1940.

Via de rue des Brasseurs kwamen we in de St. Jacobswijk. Tijdens de Spaanse overheersing woonden hier veel Spanjaarden en Portugezen. Na de tweede wereldoorlog wilde de stad deze wijk totaal afbreken en er moderne huizen bouwen. De plaatselijke bevolking verzette zich daartegen en sindsdien heeft men alle woningen gerestaureerd tot groot genoegen van de bewoners. Aan de kruising van de rue Bayard en de rue des Brasseurs kende men in de late middeleeuwen een “warmplaats” waar de stad vuur maakte voor de arme plaatselijke bevolking. Zij konden zich gedurende de wintermaanden daar verwarmen. Iets verderop in de rue du Wichet stond er in 1420 een hospitaal voor de pelgrims die naar Compostella trokken. Later werd het een school voor arme kinderen.

In de rue de Charleroi bezochten we de minorietenkerk uit de 16^e eeuw. In 1234 kwamen monniken uit Keulen zich in Nijvel vestigen. Pas in 1524 werd er een nieuwe kerk gebouwd op de overblijfselen van de kerk uit de 13e eeuw. Keizer Karel en zijn tante Margareta van Oostenrijk financierden voor een groot deel deze werken. In 1940 werd de kerk zwaar geteisterd en na de oorlog weer gerestaureerd. De gekleurde vensters zijn van de hand van André Blank uit Eupen. De kerk bestaat slechts uit één beuk, eenvoud was immers het symbool van de orde der Franciscanen. De kerk, Sint Jan en Nicolaas, heeft zijn naam te danken aan een verdwenen kerk. Binnen in de kerk bevindt zich het schrijn van Marie d’Oignies, de tweede heilige van Nijvel. Buiten aan de voorgevel staat het bronzen beeld van de heilige Franciscus. Tegenover de kerk zagen we een enorm groot herenhuis met een duiventoren. Dit gebouw was eigendom van de baljuw Philippe-Ignace de Riffart die in 1675 overleed. Zijn zoon Markies de Riffart werd daarna door de koning van Spanje tot groot baljuw van Nijvel en Brabant benoemd.

Via de rue St. Georges en de smalle rue Neuve kwamen we in de rue de Conceptionistes waar het huis met huisnummer 18 vroeger bewoond werd door de grijze nonnen of de zusters van de Onbevleete Ontvangenis. Op het einde van de 15^e eeuw kwamen 18 grijze zusters zich daar vestigen. De laatste nonnen van Liefde zijn in 1969 verdwenen. We doorkruisten nog enkele andere straten met nog pareltjes van gerestaureerde herenhuizen. Na twee uur wandelen kwamen we terug aan taverne L’Union op de Grand Place. Bij een lekker fris pintje werd nog lang nagekaart over al het mooie dat het stadje Nijvel te bieden heeft.